

FLORENTINA NARCISA BOLDEANU

Universitatea de Stat din Moldova
(Chișinău)

**METACRITICA POEZIEI
VIERENE ÎN EXEGEZA
ROMÂNEASCĂ DE SINTEZĂ**

Abstract. The criticism of the criticism is applied only by some researchers as a support for their studies. Among them there should be mentioned Theodor Codreanu, Mihai Cimpoi and Mihail Dolgan. They analyzed Gr. Vieru's texts starting from what has been written about his poetry either agreeing or disagreeing with the opinions expressed. The metacriticism favours the complete analysis of Gr. Vieru's works.

Keywords: criticism, metacriticism, hermeneutics, study, research, Gr. Vieru's works.

Critica criticii poeziei lui G. Vieru se înscrie – de altfel ca și alte metacritici, inclusiv cea a operei lui Eminescu – în tradiția rezistentă a unei *interpretări a interpretării*, cum o numește Umberto Eco, tradiție susținută și dezvoltată în arealul european de René Wellek, Georges Poulet, Norbert Groeben, Richard Rorty, H. G. Gadamer, Francis Jaques, J. Derrida, G. Deleuze ș.a., iar în spațiul românesc de Paul Cornea, Mircea Martin, Mariana Neț, Dan Mănuță, Matei Călinescu etc.

Pentru cercetătorii liricii lui Vieru (Th. Codreanu, M. Cimpoi, M. Dolgan...), metacritica aplicată de ei este un domeniu special de exercitare a actului critic ce operează în zona intelectului, a înțelegerii, dar și a interpretării, presupunând nu numai dexterități hermeneutice, ci și o serioasă pregătire teoretică, precum și o sensibilitate literar-artistică. Critica criticii astfel înțeleasă devine un suport al criticii literare, ajutându-i pe exegeți să treacă de barierele prime ale înțelegerii textului și să acceadă la o descifrare a lui analitică aprofundată.

Theodor Codreanu este unul dintre cei mai profunzi interpreți ai operei lui Grigore Vieru, care îmbină eficient critica cu metacritica. În studiul său monografic *Duminica mare a lui Grigore Vieru*, el, întreprinzând o analiză meticuloasă a liricii poetului, concomitent disociază și diversele opinii și interpretări critice pe marginea acesteia, punându-se în acord cu unele și desolidarizându-se cu altele. Astfel, Th. Codreanu realizează cea mai impunătoare critică a criticii operei vierene. Specialiștii în domeniu observă că prin demersul său analitic și polemic, criticul de la Huși vine cu o interpretare a sa obiectivă care îl singularizează în peisajul criticii românești contemporane. În acest context, Ana Bantoș notează: „Bun cunoscător al literaturii din Basarabia, profesorul Theodor Codreanu privește creația lui Grigore Vieru, pe care îl consideră «cel mai citit poet român din toate timpurile», într-un context istorico-literar complex: de la consacrarea poetului în fosta Uniune Sovietică la reperatele exegeților basarabeni și până la reacțiile critice din țară. Pornind de la constatarea că într-o prima perioadă a afirmării lui Gr. Vieru

a contat mult prestigiul de mare poet pe care l-a avut în spațiul ex-sovietic, unde era cunoscut prin intermediul a numeroși și importanți traducători, criticul și istoricul hușean urmărește cu luare aminte portretul în timp al protagonistului cărții sale așa cum este interpretat de critica literară basarabeană. Preaplinul și freamătul creșterii, neliniștea și «baladizarea» o dată cu apariția poemului *Cămășile*, «estetica reazemului», «principiul matern al universului» și coroborarea dintre ele, *aproapele* și *departele* ce descind din principiul matern, copilul ca «homo ludens», miniaturalul, cantabilitatea versului vierean, – toate acestea sunt desprinse din monografia lui Mihai Cimpoi *Întoarcerea la izvoare* spre a fi analizate dintr-o perspectivă actualizată. Extinderea axei comparatistice, pe linia Eminescu – Alecsandri – Coșbuc – Mateevici – Goga, ca «poezie – strigăt existențial, oracular – mesianică și înverșunat-pamfletară», reluarea în dezbatere a unor constante neoromantice viereane din perspectiva întoarcerii la «matricea românismului» în stare să refacă «întregul dezmembrat», poetica preaplinului evocată prin «trăirismul organic» transfigurat finalmente în «moralism și mesianism», precum și textualizarea postmodernistă de care Grigore Vieru nu e străin, comentate de criticul chișinăuian, la fel și diversele aspecte menționate de către majoritatea exegeților și confrăților de condei sunt aduse în prim-plan, constituindu-se astfel într-un argument forte al popularității ieșite din comun de care s-a bucurat și continuă să se bucure autorul de pe marginea Prutului” [1, p. 81-82].

Mihai Cimpoi, cel care publică prima monografie dedicată poetului Grigore Vieru, vine și el spre lucrarea criticului român. Pe lângă stilul academic, antrenant și comparativ, uneori cu tonuri polemice, el observă la criticul român o indiscutabilă capacitate de a re-inter-lectura întreaga paletă tematică a liricii viereane, chiar pornind de la biograficul poetului basarabean: „Theodor Codreanu procedează diacronic în urmărirea consacrării și devenirii personalității viereane mai întâi în republicile din fosta URSS, deci nu atât acasă. Autenticitatea, «nivelul înalt al deschiderii spre lume», caracterul profund național și sacru al mesajului, primordialitatea, organicitatea, concentrarea în esențialitatea tematică și narativă (Mama, Patria, Iubirea, Limba ca «adăpost al ființei», Copilăria) susținută de profunzimea existențială și «cultura sentimentului» toate aceste dimensiuni fundamentale ale mitopo(i)eticii viereane erau descoperite simpatetic, printr-o vibrație a colegilor letoni, lituanieni, ucraineni, georgieni, ruși în temeiul unei solidarități intelectuale și literare” [2, p. 338].

Un „deliciu hermeneutic” găsește Mihai Cimpoi în interpretarea comparativă inițiată de Th. Codreanu. Totodată, el nu trece cu vederea aerul ușor didacticist al exegezei lui, mai ales în primele capitole ale lucrării, unde criticul parcurge analitic tot ce s-a scris despre Grigore Vieru până la el. M. Cimpoi consideră acest periplu inspirat și inedit, deoarece Theodor Codreanu refuză să repete ceea ce au spus deja alții, propunându-și doar să evidențieze ceea ce a fost sugerat sau încă nu s-a spus. Pătrunderea în lirica viereană, observă criticul basarabean, se face la Th. Codreanu prin intermediul sondării pe verticală și pe orizontală a universului liric: „Criticul intră apoi în universul liric ca atare, structurat axial pe copilărie (măsura tuturor lucrurilor, izvorul ființei, focarul energiilor primare, al paideumei universale), maternitate cu valoarea ei arhetipală (mama e «trimisa divinității pe pământ»), aici intervine iarăși o comparație cu Bacovia: «Infernul

bacovian» este individual, vertical, cel vierean a fost unul colectiv, pe orizontală. Bacovia transmută paradisul în infern, pe când Vieru – infernul în paradis, casa ca cronotop central al universului vierean, feminitatea («orice femeie este o repetiție cu diferență a mamei primordiale»), vegetalismul (poetul ca un copil al naturii), complexitatea senzorială (poetică elementelor, narcisismul, orfismul, sau muzicalitatea, polifonismul) sacralitatea și religiozitatea, thanaticul topoi morții, zorilor ape divine, Duminicii Mari” [2, p. 340]. Mihai Cimpoi remarcă de asemenea subtilitatea hermeneuticii lui Th. Codreanu, relevând caracterul memorabil al descifrărilor făcute de el: „Expeditiv în prima parte a periplului critic, eseul devine dens în cea de-a doua parte, unde grila bacoviană, esențialmente psihanalitică, asociată celei bachelardiene a elementelor materiale, permite descifrări hermeneutice (ținându-se cont și de simbolistica biblică) memorabile: *Peste toate, dimineața e ora lacrimii cerești – roua. Astfel, între elementele imaginarului poetic vierean, apa dobândește cea mai înaltă demnitate ontologică. Vieru este neîndoielnic, un excepțional poet al apei divine, în pura ei naturalețe, sfințită, adică, direct de către Cer. Imaginea primă a apei viereane este izvorul. Desigur, modelul este izvorul din natură, dar poetul îl transfigurează la modul ontologic*” [2, p. 341].

Unii recenzenți, între care Teodor Pracsu, consemnează harul lui Th. Codreanu de a nu-l plictisi pe cititor, în ciuda tonului predominant academic al exegezei sale. Acest fapt se datorează, consideră Teodor Pracsu, sentimentului de atașament față de poet. În încercarea de a vedea în poet un *simbol* al destinului și limbajului poetic românesc, criticul percepe lectura versurilor cercetate ca pe o sărbătoare a descifrării elementelor care dobândesc în opera lui Vieru cea mai înaltă demnitate ontologică: „Theodor Codreanu este indiscutabil unul din spiritele cele mai sensibile la tragismul basarabean. Eseurile și articolele de atitudine probează cunoașterea în adâncime a temei, focalizată pe trei nuclee de interes: 1. teroarea istoriei; 2. conștiința basarabeană sfâșiată; 3. componenta cultural-literară. Toate trei se regăsesc, în proporții diferite, și în *Duminica Mare a lui Grigore Vieru*, cercetare devenită obiect al eseului de față. *Simbolul Grigore Vieru* este mai puternic decât *poetul Grigore Vieru*. Acesta pare să fie tâlcul adânc al amplei exegeze” [6, p. 5-10].

Theodor Codreanu nu este adeptul dogmatic al unei singure metode critice, fiind de la început conștient de posibilele riscuri, căci a absolutiza o metodă echivalează cu moartea exegezei adevărate, opinează Teodor Pracsu: „Ca atare, hermeneutul – transparent în sens maioreșcian – convoacă la ospățul evaluativ autorității incontestabile, fie din domeniul criticii și istoriei literare, fie din domenii conexe ori complementare, pe de o parte, pentru a folosi și topi ideile în demonstrație, pe de alta, pentru a se delimita polemic. *Scriptura* critică, discursul ca structură monolitică se încarcă de referințe, trimiteri, aluzii, sugestii, interogații dubitative, supoziții și aserțiuni, câteodată riscante. În aceste din urmă cazuri argumentația e pe muchie de cuțit. Cititorul atent și empatic este mereu stârnit, contrariat, uimit, sedus, incitat, provocat la atitudine. Pagina critică nu somnolează niciodată, este vie, energică, «vigilentă», demascatoare, tensionată grație succesiunii rapide a afirmațiilor răspicate, chiar apodictice, și a ipotezelor cutezătoare. Theodor Codreanu face figura unui spirit alert și decomplexat, capabil să bată pe umeri

– ocrotitor ori cârtitor-condescendent – personalități culturale repute ale literaturii, esteticii, filosofiei, mitologiei, criticii structuraliste, arhetipale, tematiste, psihanalitice” [6, p. 5-10]. În concluzia lui Teodor Pracsu, „Theodor Codreanu practică obstinat «o critică a adâncimilor», întrucât el năzuiește să treacă de suprafața lucrurilor, năzuind să surprindă «abisalul», ecoul primordial unic și irepetabil. Sondarea adâncurilor operei se realizează cu instrumentele unei poetici a arhetipurilor (arheității), a rădăcinilor ontologice, valorificând cu dibăcie, cum am văzut, sugestiile psihanalizei, mitologiei, simbolisticii poetice, semanticii, stilisticii, filosofiei, sociologiei, religiei” [6, p. 5-10].

Cercetătorul literar Mihai Cimpoi este primul care se apleacă analitic asupra operei poetice a lui Grigore Vieru. Monografiile lui dedicate poetului (*Mirajul copilăriei*, 1968, *Întoarcerea la izvoare*, 1985, *Grigore Vieru, poetul arhetipurilor*, 2009) se impun printr-o formulă de critică literară modernă, estetică-filosofică, apropiată de modelul hermeneutic german: „Mihai Cimpoi preferă să opereze în actul critic cu categorii existențiale și estetice globale, să mediteze filosofic în jurul problemelor ontologice, să comenteze nuanțat frumosul artistic, să discearnă autenticul de contrafăcut, experimentul rodnic de exercițiul factive” [4, p. 376].

Operând cu uneltele de lucru ale istoricului literar, dar și cu cele ale criticului și ale teoreticianului literar, Mihai Cimpoi pătrunde adânc în textele vierene ca *opera aperta*; el disociază particularitățile poeticii lui Vieru și discernе gama de mutații etice, estetice și ideatice ce s-au produs în opera acestuia. Analizându-i încă de la început lucrările critice consacrate poetului, Mihai Dolgan menționează: „Studiul monografic *Întoarcerea la izvoare* propune o nouă critică a creației poetului Grigore Vieru – mai neobișnuită și profundă, dramatică și dialectică, ontologică și filosofică. Sunt examinate din perspective particulare toate aspectele creației lui Vieru, accentul punându-se pe motivele-cheie și sistemul de imagini caracterizant, pe legăturile organice cu folclorul și tradițiile clasice, pe poetică și stilistică. Centrul de greutate al lucrării îl alcătuiesc capitolele despre *dor* și *preaplin* în gândirea scriitorului, despre *principiul matern* al universului și *logica jocului*, despre *timpul clasic* și *timpul intern*. Este demonstrat convingător modul cum în poezia lui Vieru elementul contemporan capătă proiecție general-umană, iar cel general-uman împrumută suflu contemporan” [4, p. 377-378].

Theodor Codreanu semnaleză tenta ontologică a esteticii lui Mihai Cimpoi, care se manifestă încă în *Mirajul copilăriei*: „Micromonografia lui Mihai Cimpoi consacră un critic prin capacitatea de a surprinde pulsul tematic și estetic al unui poet în ascensiune, fiind importantă mai ales pentru contextul în care, în Basarabia, cu vădite întârzieri față de Țară, se conjugau încă timide eforturi de depășire a impasului proletcultisto-sovietic. Desigur, atât poezia lui Grigore Vieru, cât și unele vagi habititudini ale criticului său nu puteau fi total «emancipate» de cadrul vremii, cenzura fiind aici cu mult mai draconică, în vreme ce în România se produsese cea mai importantă deschidere culturală de după război” [3, p. 14-15]. Criticul de la Huși este atent și la *revenirea* lui Mihai Cimpoi asupra operei poetice vierene, revenire ce aduce în vedere o abordare mult mai metodică, academică, evidențiindu-se mai multe variații tematice:

„Mihai Cimpoi a revenit, în repetate rânduri, asupra operei și personalității lui Grigore Vieru, după micromonografia comentată aici. Altminteri, cu timpul, o va relua și o va dezvolta la dimensiunile unei cărți temeinice, sub titlul *Grigore Vieru – întoarcerea la izvoare*, aceasta, la rându-i, revăzută și adăugită substanțial într-o nouă formă aflată în curs de apariție. El este acela care i-a fixat poetului coordonatele fundamentale, față de care orice altă exegeză critică are a se raporta” [3, p. 21]; „În capitolele noi din edițiile revăzute și adăugite ale monografiei din 1985, criticul dezvoltă idei aflate în nuce în scrierile anterioare, inclusiv poetica elementelor vierene, pornind de la lucrările lui Bachelard, alte aspecte apărute acum fiind inedite” conchide Theodor Codreanu [3, p. 43].

Criticul Mihail Dolgan a scris mai multe studii despre poezia lui Vieru, dovedindu-se un bun interpret al acesteia. Dexteritățile lui de interpret al poeziei lui Vieru sunt apreciate în felul următor de Constantin Popovici: „Studiile de referință ale exegetului pun în valoare diagnosticările și intuițiile lui critice sigure, puterea de penetrație estetică și interpretare a inefabilului poetic, vocația sintezelor și capacitatea ierarhizării axiologice, comprehensibilitatea și atractivitatea stilului bine arcuit (în această privință excelează monografia *Grigore Vieru, adevăratul*, 2003). Criticul este receptiv atât la formulele lirice tradiționale, cât și la cele moderne sau postmoderne; susține căutările și experimentele îndrăznețe, mutațiile estetice novatoare” [4, p. 11].

Criticul Th. Codreanu apreciază astfel contribuțiile lui M. Dolgan la cercetarea poeziei lui Vieru: „Mihail Dolgan s-a dovedit a fi un concurent serios, cel puțin cantitativ, al lui Mihai Cimpoi, privitor la exegeza operei lui Grigore Vieru. (...) Multe dintre articolele mai vechi ale lui Mihai Dolgan se referă totuși la teme convenționale, la modă, în lirica lui Vieru, precum atitudinea antirăzboinică, idealurile umaniste etc., dar se preocupă și de literatura pentru copii sau de teme cu adevărat reprezentative ca imaginea *mamei*, drama *Basarabiei* ș.a. Dar cred că studiul cel mai important al lui Mihail Dolgan despre poet este *Dialogismul discursului liric al lui Grigore Vieru*, publicat în volumul *Literatura română postbelică*. Într-adevăr, poezia lui Grigore Vieru este *colocvială*, iar nu monologală, ca în cazul majorității liricilor. S-ar putea să fie particularitatea cea mai pregnantă a tipului de modernitate cultivat de Vieru. (...) Mihail Dolgan ne asigură că și poezia lui Grigore Vieru e *polifonică*” [3, p. 66]. Criticul român prezintă și *inventarul* temelor pe care Mihail Dolgan îl identifică în poezia viereană. Ba chiar acordă o atenție deosebită capitolelor privind *dialogismul* și izvoarele liricii lui Vieru, folclorul și biografia: „Urmează exemplele de rigoare ale dialogismului celor trei protagoniști lirici: *mama*, *iubita*, *copilul*, dar și cu un al patrulea, care – iarăși element de modernitate – este cititorul însuși. (...) Mai întâi, cercetează izvoarele acestui dialogism: primul ar fi de «sorginte psihologico-autobiografică», venind din singurătatea înspăimântătoare”, cum o califică chiar poetul, în interviul din 1974 luat de Serafim Saka: «Versurile mele pentru copii vin de departe, vin din marea singurătate. Și nu numai cele pentru copii». Al doilea izvor ar fi lirica noastră populară, îndeobște cea pentru copii. În fine, nevoia dialogică stă în condiția literaturii moderne și criticul ia în sprijin mărturii din Eugen Ionescu și, mai ales, poezia lui Alain Bosquet” [3, p. 67-68].

Când poetul Grigore Vieru, împlinea 60 de ani, pentru prima dată apar, în formulă festivă, două monografii în România, semnate de către Stelian Gruia și Fănuș Băileșteanu. Despre cartea lui Stelian Gruia s-a scris foarte puțin, menționându-se că acesta mizează pe un discurs prea afectiv, ca și cum ar fi vrut să exprime public afecțiunea și sincera prietenie față de poet. Totuși monografia respectivă își are partea sa de contribuție la popularizarea operei lui Vieru. În acest sens Theodor Codreanu vine cu argumente pertinente și lămuritoare: „Motivată astfel, ținta cărții e formulată deja în titlu, nefiind vorba numaidecât de fixarea coordonatelor estetice ale operei. (...) Stelian Gruia e legat afectiv de Grigore Vieru și de Basarabia, fiind martor și protagonist la aventura *Albinuței* în România. S-ar putea ca lucrarea lui să rămână importantă îndeobște prin investigația biografică, prin amănuntele de istorie literară legate de pătrunderea operei vierene în țară. Am fi însă limitativi deoarece cartea formulează sau deschide premise care pot fi fecunde pentru viitoarele cercetări. De pildă, simbolistica *mamei*, discutată de mai toți comentatorii, este pusă în scenă prin paralelismul *mamei române* cu Madona occidentală. Validabilă e și afirmația că *Albinuța* a făcut pentru românism mai mult decât orice armată” [3, p. 101].

Paul Gorban în monografia sa *Mișcarea în infinit a lui Grigore Vieru* critică formula prozaică, jurnalistică și confesivă adoptată de Gruia, formulă care e în detrimentul abordării academice, riguroase. În același timp el îl apreciază înalt pe Stelian Gruia ca „administrator desăvârșit al biografiei vierene”, pe care o expune, pe alocuri, într-o manieră eseistică [5, p. 187].

În comparație cu lucrarea sus-pomenită a lui Stelian Gruia, monografia lui Fănuș Băileșteanu consacrată lui Vieru se caracterizează printr-un stil academic și printr-o bună ținută științifică. Această particularitate o semnaleză același Theodor Codreanu: „Deși de mai mici dimensiuni decât cartea lui Stelian Gruia, cea a lui Fănuș Băileșteanu, intitulată simplu *Grigore Vieru*, pare să se înscrie mai sigur pe traseul criticii literare propriu-zise, autorul fiind, cum se spune, un meseriaș. Lucrarea are patru părți: *Omul* – se ocupă de dimensiunea biografică; *Poetul* – este și cea mai amplă și are, evident, în obiectiv opera, a treia este un *Portret final* și, în fine, o *Bibliografie* sumară. Criticul începe cu momentul primirii lui Grigore Vieru în Academia Română, ca membru de onoare, la data de 13 noiembrie 1990” [3, p. 105]. Theodor Codreanu mai menționează abilitățile autorului de a opera în zona criticii comparative, precum și precizia de a *diagnostica* și eticheta tematic lirica lui Vieru: „Fănuș Băileșteanu consideră că *În limba ta* este capodopera liricii lui Grigore Vieru. Nu-i ocolită nici «poezia pentru patrie», obiect al subcapitolului al cincilea. Dragostea «colosală pentru tot ce-i românesc», care stârnește unora «zâmbete sardonice», este exprimată simplu, cu o puternică și autentică vibrație. (...) Întrebându-se, în ultimul subcapitol (*Poezia pentru.. poezie*) în ce constă *originalitatea* liricii lui Vieru, Fănuș Băileșteanu ajunge poate la răspunsul cel mai îndrăzneț pe care-l oferă exegeza sa, într-un context, ce-i drept, mai larg: *Originalitatea ei constă în cadrul mai larg al poeziei de meditație, de reflexie filosofică asupra marilor teme ale poeziei, ale destinului uman – în chiar nucleul acestei meditații: în felul cum e privită moartea*. În *Portretul final*, Fănuș Băileșteanu conchide că Grigore Vieru este «un mare poet contemporan» și «un erou al provinciei sale – Basarabia» [3, p. 108-109].

Lucrarea lui Fănuș Băileșteanu este luată în discuție și de către tânărul critic Ciprian Voloc. Acesta, în recenzia *Posteritatea antumă a lui Grigore Vieru* apreciază monografia lui Băileșteanu drept un gest de curaj, dat fiind conjunctura în care activează poetul: „A scrie, la acea dată, o asemenea carte, despre Grigore Vieru, a constituit mai mult decât un gest de curaj: se poate vorbi chiar de o datorie misionară, câtă vreme poetul, întâmpinat, în general, cu bucurie, în România, a fost totodată înfierat și atacat, de o parte a pleiadei criticilor literari români. Fănuș Băileșteanu își asumă, așadar, într-un context tulbure, responsabilitatea de a releva, în manieră argumentată, importanța operei lui Grigore Vieru, atât pe plan pur literar, cât și pe plan social-istoric” [7, p. 21]. Ciprian Voloc cade în capcana expunerii didactice, întrucât deconstruiește și prezintă, ca pe niște piese ale unui mecanism, toate capitolele monografiei recenzate: „În prima secțiune, intitulată *Omul*, autorul realizează o cuprinzătoare și totodată esențializată biografie a vieții lui Grigore Vieru, în secțiunea a doua, *Poetul*, concepută, după cum am precizat deja, în șapte părți, descoperim o exegeză literară lucidă și sintetică, care cuprinde, dintr-o privire, întreaga lirică viereană. Se insistă, în chiar structurarea acestei secțiuni, asupra preocupărilor și temelor dominante ale liricii viereane: copilăria, mama, iubirea, patria, sentimentul religios, simțământul poetic. Fiecare dintre acestea dispune, la rândul lor, de ramificații tematice, astfel încât se ajunge, pornind de la ele, la întreg universul sufletesc al poetului. Extrem de reușită este modalitatea în care Fănuș Băileșteanu concepe trecerea de la o temă la alta, de la un motiv la altul: discursul său se înfățișează ca o istorisire ce urmează un fir narativ galopant, care îl absoarbe pe cititor făcându-l părtaș la istorisirea însăși” [7, p. 21-22]. Apoi, recenzentul conchide într-o manieră general apreciativă: „Presărat cu harul neasemuit al versurilor viereane, volumul lui Fănuș Băileșteanu are grijă să le pună în cea mai potrivită lumină, fără a le știrbi cu nimic valoarea, intensitatea, fără a le forța sensul, fără a le atribui semnificații ce nu se calchiază vibrației lor lăuntrice. Autorul se mișcă, discret, prin universul poetic vierean, admirându-i realizările, semnalându-i neîmplinirile, dar identificând, și în acestea, pecetea geniului poetic, câtă vreme latențele lui Grigore Vieru sunt potențial germinatoare, mustind a viață și culoare” [7, p. 21-22].

După plecarea din viață, poetului i se consacră mai multe lucrări care ar putea fi împărțite în două categorii. Din prima fac parte cărțile cuprinzând evocări și amintiri despre poet, cum ar fi cele semnate de Olguța Caia, Sava Bogasiu, Daniel Corbu, Mihai Sultana Vicol ș.a. Th. Codreanu caracterizează astfel atare lucrări: „O confirmare a interesului postum pentru personalitatea lui Grigore Vieru o constituie apariția, la scurt timp după dispariția lui, a nu mai puțin de patru cărți datorate lui Mihai Sultana Vicol, Sava Bogasiu, Isidor Doctoreanu și Olgăi Caia. Mihai Vicol, tumultuosul publicist și poet de la Suceava, își construiește cartea dintr-o suită de secvențe privind biografia viereană, afinitățile cu Eminescu și cu scriitorii de generație, concentrându-se îndeobște pe evenimentele legate de moartea tragică a poetului. În acest sens, el reproduce documente, scrisori și, cu permisiunea autorilor, texte semnificative, precum articolul *Asasinii lui Vieru*, de Nicolae Dabija, sau poeme ale altora și ale sale închinat regretatului poet. Găsim și convorbiri, ale sale și ale altora, cu Grigore Vieru, precum

și unele confesiuni ale poetului. Tonul e patetic, în consonanță cu dramaticitatea conținutului, dezvăluind, deopotrivă, tipul de publicistică al lui Mihai Sultana Vicol, dar și talentul său poetic care-i permite formularea memorabilă a unor secvențe portretistice sau care se referă la operă. (...) Cu totul alt ton găsim în cartea părintelui buzoian Gheorghe Mincă, *Grigore Vieru, Luceafărul de dincolo de Prut al Limbii Române*. Autorul își semnează prefața cu numele-i de fapt, iar cartea, în ansamblu, cu pseudonimul Sava Bogasiu. Mai coerentă structural și tematic, cartea lui Sava Bogasiu trece în revistă, nu fără un anume har și talent critic, momente din viața și opera lui Grigore Vieru. Autorului i-a venit inspirată ideea ca, atunci când prezintă o anumită temă a operei vierene, să transcrie, la subsol, și toate aforismele și cugetările poetului pe tema respectivă. Nici el nu neglijează afinitățile dintre Vieru și Eminescu, într-un capitol special” [3, p. 132-133].

În mod deosebit apreciază Th. Codreanu cartea lui Paul Gorban *Mișcarea în infinit a lui Grigore Vieru*, pe coperta patru a ediției respective scrie: „Semn al celor aleși, Grigore Vieru a avut și încă are numeroși contestatari, dar și admiratori, dovezi de vitalitate umană și spirituală întrupate într-o operă artistică menită a sta între singularitățile estetice ale literaturii române contemporane, cu difuziune și în alte spații culturale. S-a acreditat impresia că poetul nu este pe placul postmodernității și că tinerii îl tratează ca pe un «tradiționalist» deja «expirat». Iată însă că o nouă carte despre poet, prima a unui tânăr postmodern, vine să contrazică prejudecata. *Mișcarea în infinit a lui Grigore Vieru*, de Paul Gorban, este o solidă și pătrunzătoare călătorie în spațiul poetic și ontologic vierean. Cu o bună pregătire estetică și filosofică, riguros și stăpân, în același timp, pe tensiunea ideilor, deschis către postmodernitate și spre noua direcție de cercetare a transdisciplinarității, Paul Gorban argumentează că opera complexă a lui Grigore Vieru este o «victorie a ființei asupra neantului», fiind pentru spațiul basarabean ceea ce este Eminescu pentru ansamblul românității. Așadar, o ramură viguroasă de eminescianism, fără nimic epigonic. *Mișcarea în infinit a lui Grigore Vieru* este o carte cu nimic mai prejos decât cele mai bune exegeze vierene existente” [5, p. 65-75].

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Bantoș, Ana. *Sine ira et studio*. În: *Limba română*, nr. 1-3, 2005, p. 81-82.
2. Cimpoi, Mihai. *Vieru, un Bacovia de semn întors*. Postfață la volumul *Theodor Codreanu. Duminica mare a lui Grigore Vieru*. Iași: Princeps Edit, 2010, 338-341 p.
3. Codreanu, Theodor. *Duminica mare a lui Grigore Vieru*. Iași: Princeps Edit, 2010, 344 p.
4. Dolgan, Mihail. *Polifonismul creativității (Conștiința civică și estetică a poeziei)*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2010, 590 p.
5. Gorban, Paul. *Mișcarea în infinit a lui Grigore Vieru*. Iași: Princeps Edit, 2011, 284 p.
6. Pracsu, Teodor. *Theodor Codreanu – Poet și simbol*. În: *Milesciana*, nr. 2, 2005, p. 5-10.
7. Voloc, Ciprian. *Posteritatea antumă a lui Grigore Vieru*. În: *Feed Back*, nr. 4, 2010, p. 21-22.